

המסע המרתק שערך השליח אהרן השוחט האלמוני שהתגורר בעיר שליחותו, הסתיים בסדרת תגליות | בלעדי

השוחט מזפורוז'יה

"גערֶאָי יעוורייסקאוואַ נאַראַדאָ".
עשרות רבות של שנים למדו ילדי בריה"מ על "גערֶאָי סאַוועטסקאוואַ סאַיוואַ" (גיבורי ברית המועצות. כינוי ברוסית לזקנים עטורי המדליות מהצבא האדום). השליחה בזפורוז'יה החליטה שהגיע הזמן שהילדים ילמדו אודות "גערֶאָי יעוורייסקאוואַ נאַראַדאָ" (גיבורי העם היהודי) • **נכדיו של השוחט החסידי ר' מאיר-שלמה מלכין, מספרים על החסיד שלמד בליובאוויטש ובזפורוז'יה, בשיא המשטר הקומוניסטי, למד תורה, התפלל, ודאג לא רק לעצמו, אלא גם לאחיו היהודים, מל תינוקות ושחט עופות כשרים עבור יהודי העיר • סיפורו של 'נר להאיר' מבית היוצר בליובאוויטש**

הרב מיכאל אוישי, זפורוז'יה

ר' מאיר-שלמה מלכין בזמן העוואקואציע בקירגיזסטאן

ר' מיכאל אוישי מתפלל בקברו של השוחט (המצבה עוצבה לפי תנאי הזמנים דאז. אין שום מצבה שנבנתה באזור בלשון הקודש)

אחר קריסת ברית המועצות והשלטון הקומוניסטי, החלה התעוררות בחיים היהודיים בכל רחבי חבר העמים. שיעורי עברית נפתחו במקומות שונים, יהודים החלו להופיע בהם – אם

כי בתחילה עדיין בחשש, והחיים היהודיים החלו להתעורר לאחר תרדמה עמוקה. עד מהרה החלו גם להופיע זוגות צעירים מחו"ל – רובם מארץ-ישראל, וחלק מהם אף מארה"ב; זוגות צעירים שבהם הבעל מזוקן, האישה חובשת פאה, ושניהם עדיין לא דוברי רוסית. הם החלו להופיע בכל רחבי חבר העמים, בערים שבהן יש ריכוז יהודי, והחלו לאחד את יהודי העיר סביב בית הכנסת וסביב המסורת היהודית. זוגות אלו היו חסידי ליובאוויטש, שלוחיו של הרב, שחזונו הגדול דבק בהם והפך למשימת חיים העיקרית – לחיות לא היכן שנות, אלא היכן שצריכים אותם.

גם בעיר זפורוז'יה יש זוג כזה – הלא הם הרב נחום ערנטרוי וזוגתו הרבנית דינה, שיהודי העיר מכירים היטב זה קרוב לעשרים שנה. גם הם חסידי ליובאוויטש, שלוחי הרבי. אליהם הצטרפו גם משפחות אויש וואלאס, המתגוררות בעיר ופועלות במוסדות היהודיים שבה (במסגרת הפעילות, ועוד חזון למועד, בית-כנסת פעיל, בית-ספר מיוחד, עיתון קהילתי, זאת בסיוע 'אור אבנר'; הרב בערל לאזאר והנגיד ר' לוי לביב).

אך האומנם לא היו חיים יהודיים-דתיים בזפורוז'יה טרם קריסת הממשל הקומוניסטי? האומנם היהדות הדתית יובאה הנה מארץ-ישראל ומארה"ב?

הרב שמואל קמינצקי, רב העיר ומחוז דניפרופטרובסק, אוהב לומר תדיר שאוקראינה היא מולדת החסידות. הוא צודק. הבעל-שם טוב, מייסד תנועת החסידות, חי ופעל באוקראינה, וממנה, מאוקראינה, יצא אור החסידות, המאיר את העולם כולו בחום ואהבה. הבעל-שם טוב גם קבור באוקראינה, וכמותו צדיקים רבים מתנועת החסידות, כמו מייסד תנועת חסידות חב"ד אדמו"ר הזקן בעל התיא, רבי לוי-יצחק

מברדיטשב, רבי נחמן מברסלב, ועוד רבים. אך האם היהדות הדתית והחסידית נגדעה כליל עם תחילת המשטר הקומוניסטי? התשובה היא לא. חיים יהודיים דתיים התנהלו כאן, בזפורוז'יה, גם אחרי המהפכה הקומוניסטית, ואפילו אחרי צורך בסיבה טובה יותר?

עוד באותו היום הגיעו לבית המעצר נשים זקנות, ותרנגולות חיות בידיהן. לאט-לאט התקבצו שם כעשרים-שלושים סבתות עם תרנגולות, כשבפיהן דרישה ברורה וחדה: "שחררו את השוחט!" הזקנות הודיעו חד וחלק, שהן לא יכולות לאכול עוף ובשר ללא שחיטתו של השוחט, ואין להן שום כוונה למות ברעב. עברה שעה, עברו שתיים, ובבית המעצר החלו להביץ – הם לא ייפטרו בקרוב לא מהסבתות, ולא מהתרנגולות...

השוחט שוחרר, כשבידו אישור המאשר לו חוקית לעמוד בשוק ולשחוט עבור יהודי העיר. אם הסיפור קרה באמת ובדיוק כך, אינני יודע, אבל זה היה מספיק עבורי על-מנת להתחיל ולברר מי היה השוחט הזה...

"פעמים רבות אנחנו מביטים על אנשים שונים בסביבה ובקהילה שלנו, או על מחונכים ומושפעים שלנו, ולפעמים אנחנו מקבלים את התחושה שהם מנותקים. אבל מהניסיון שלי, ברוב המקרים זה פשוט לא נכון. אדרבה, הם מרגישים שהם לא צריכים אותנו, אלא את הרכבת"

מלחמת העולם השנייה. נערכו כאן חופות, התנהלה שחיטה כשרה, היו בריתות-מילה – הכול מתחת לאפו של המשטר הקומוניסטי, שרדף ולא חמל על היהודים הדבקים באמונת אבותיהם.

זקנות עם תרנגולות סביב בית המעצר

הכול התחיל כאשר לפני כמה שנים שמעתי סיפור מזקני העיר היהודיים. הם זוכרים שבילדותם

היה שוחט בעיר. השוחט עמד בשוק העיר, ברחוב אַנגאָלענקאָ, ושחט עבור התושבים היהודיים. והיה היום, והשוחט נעצר. לא היה צורך בסיבה מיוחדת על-מנת לעצרו – די שהוא שחט על-פי ההלכה היהודית עבור יהודי העיר. וכי באותן שנים היה צורך בסיבה טובה יותר?

עוד באותו היום הגיעו לבית המעצר נשים זקנות, ותרנגולות חיות בידיהן. לאט-לאט התקבצו שם כעשרים-שלושים סבתות עם תרנגולות, כשבפיהן דרישה ברורה וחדה: "שחררו את השוחט!" הזקנות הודיעו חד וחלק, שהן לא יכולות לאכול עוף ובשר ללא שחיטתו של השוחט, ואין להן שום כוונה למות ברעב. עברה שעה, עברו שתיים, ובבית המעצר החלו להביץ – הם לא ייפטרו בקרוב לא מהסבתות, ולא מהתרנגולות...

השוחט שוחרר, כשבידו אישור המאשר לו חוקית לעמוד בשוק ולשחוט עבור יהודי העיר. אם הסיפור קרה באמת ובדיוק כך, אינני יודע, אבל זה היה מספיק עבורי על-מנת להתחיל ולברר מי היה השוחט הזה...

אורח בעל זקן ארוך

לפני מספר שנים הגיע אורח מארץ-ישראל לזפורוז'יה – הרב שלום-דובער בוטמאן מהעיר תל-אביב. הרב בוטמאן נולד בשנת תרצ"ד בברית המועצות, ובהיותו בן 12 בערך יצא עם משפחתו לפריז, ומשם לארה"ב. בשנת תשי"ז הגיע לארץ-ישראל, שם הוא מתגורר מאז ועד היום. הרב בוטמאן נולד וגדל במשפחה חסידית, אך השפה הרוסית לא נשכחה ממנו, והיא שגורה בפיו עד היום.

כאשר הגיע הרב בוטמאן לזפורוז'יה, הוא אמר לרב ערנטרוי שהשם זפורוז'יה מוכר לו מילדותו. בילדותו של הרב בוטמאן, כאשר שהה עם משפחתו באוואקאציה, בעיר בישקק (פרונזע) שבקירגיזסטאן, היה מתארח בביתם יהודי בעל זקן ארוך, חסידי ליובאוויטש, שגם הוא שהה בבישקק עם משפחתו. היהודי הזה הותיר רושם בליימחה על שלום-דובער הקטן, רושם שנותר בו עד לימי זקנותו. מדובר היה בשוחט מזפורוז'יה!

הרב בוטמאן ליד קברו של ר' מאיר שלמה

הרב בוטמאן סיפר ששמו היה ר' מאיר-שלמה מלכין. הוא היה מתארח אצלם, כי רק אצלם הוא היה בטוח שהכול כשר למהדרין. הרב בוטמאן שאל אם משהו בעיר זכור אותו, והסתבר שכן. הוא ביקש לעלות על קברו. הרב בוטמאן הגיע לבית הקברות בפירערוואי-מאיסקאיי (בית הקברות היהודי בעיר), ועלה על קברו של ר' מאיר-שלמה. הוא התבונן במצבה, עליה נמצאת תמונתו של השוחט – חבוש ב'פּוראשקא' (קסקט) חסידית-טיפוסית מאותן שנים, וזקן צחור וארוך מעטר את פניו. הוא התבונן במצבה במשך דקה-שתיים – ופרץ בבכי. הוא נזכר בעיניו העמוקות של ר' מאיר-שלמה. הוא נזכר בחמתו, ביראת-השמים הגדולה שלו, הוא נזכר בשיחותיו הארוכות עם אביו.

כאשר דיברתי עם הרב בוטמאן בטלפון, שאלתי: "האם הוא למד בליובאוויטש? האם הוא היה מזוקן?"

הרב בוטמאן הרעים עליי בקולו: "הוא היה מזוקן – כי הוא למד בליובאוויטש!" אז מי הוא היה, ר' מאיר-שלמה, ואיך הוא הגיע לזפורוז'יה?

לפני כשנתיים התקיימה התוועדות בבית הכנסת בעירנו. ידידי הטוב, חבר הקהילה שלנו, יוסף וקסלה, הציג בפניי שניים ממכרי – איליא סמיאָנאוויטש ויעלענא ראָמאָנאוֹנאָ ריבקינ, זוג יהודי חביב ומאיר-פנים. איליא סמיאָנאוויטש, ששמו היהודי הוא אליהו ב"ר שמעון, הוא בנה של אסיה סאלאמאנווא, או יותר נכון – חסיה, בת ר' מאיר-שלמה מלכין! איליא היה כבן 17 כאשר נפטר הסבא, שהתגורר עמם בביתם, והוא זוכר

אותו היטב. שמחתי להכירם, והבטחתי לעצמי שעוד אקבע לעצמי זמן לראיין אותו אודות סבו.

"געראַי יעוורעסקאַוואַ נאַראַדאַ"

השליחה הגב' נעמה אויש, נ"ב, אחראית בין השאר לפעילויות החברתיות ולפעילויות החגים בבית הספר 'אור-אבנר חב"ד' בעירנו זפורוז'יה. באמצע שנת הלימודים הקודמת, בקשר לאירועי בבית-הספר הקשור לתנועת החסידות, היא הגתה רעיון – ללמד את הילדים אודות דמויות חסידיות שהתגוררו ופעלו כאן באוקראינה. הצעתי לפנייה להציג לפני הילדים את דמותו של השוחט החסיד, ר' מאיר-שלמה מלכין, שחי ופעל לא רק באוקראינה, אלא ממש בעיר שלנו. למדו כאן במשך מספיק שנים, כך אמרתי, אודות "געראַי יעוורעסקאַוואַ סאַזוואַ" (גיבורי ברית המועצות. כינוי ברוסית לזקנים עטורי המדליות מהצבא האדום). הגיע הזמן, הוספתי, שילמדו אודות "געראַי יעוורייסקאַוואַ נאַראַדאַ" (גיבורי

הרב בוטמאן מתוודע עם יהודי זפורוז'יה

"בילדותו של הרב בוטמאן, כאשר שהה עם משפחתו בעיר בישקק (פרונזע) שבקירגיזסטאן, היה מתארח בביתם יהודי בעל זקן ארוך, חסידי ליובאוויטש. היהודי הזה הותיר עלינו רושם בליימחה שנותר בו עד לימי זקנותו. מדובר היה בשוחט מזפורוז'יה!"

העם היהודי). יעלענא ראָמאָנאוֹנאָ, אשתו של איליא סמיאָנאוויטש ריבקינ, נכדו של ר' מאיר-שלמה מלכין, הכירה גם היא את סבי-בעלה. הזמנו אותה לדבר לפני הילדים על החיים באותן שנים, ועל אותו יהודי שחי כאן בזפורוז'יה, למד תורה, התפלל, ודאג לא רק לעצמו, אלא גם לאחיו היהודים, ושחט עופות כשרים עבור יהודי העיר. הפעילות כללה גם תצוגה עם תמונתו של ר' מאיר-שלמה ועם סיפור קצר של תולדותיו.

דרך יעלענא ראָמאָנאוֹנאָ, קבעתי ראיין עם בעלה איליא סמיאָנאוויטש, עם אחיו המבוגר יותר לאַזאַר סמיאָנאוויטש (אלעזר ב"ר שמעון), ועם אשתו – פרידא ניקאָלאַיעוואַנאָ.

נפגשנו בבית-הכנסת בזפורוז'יה, ברחוב געראיעוו סטאַלינגראַדאָ (גיבורי סטאַלינגראַד), על-מנת לשמוע על סבם הגדול – געראַי יעוורייסקאַוואַ נאַראַדאַ, גיבור העם היהודי.

ר' מאיר-שלמה נולד בשנת תרמ"ח במושבה החקלאית רומנובקה, לא הרחק מניקוליב. המושבה החקלאית רומנובקה הייתה חלק מעשרות רבות של מושבות חקלאיות שהיו פזורות

באזור ניקולייב, חרסון ויקטרינוסלב, ונוסדו על־ידי חסידי חב"ד שהגיעו מרוסיה הלבנה במאה ה־19. תושבי המושבות החקלאיות הללו, רובם ככולם, היו חסידי חב"ד. רומנובקה עצמה זכורה עד היום בקרב חסידי חב"ד, מכיוון ששם נולדו כמה חסידים רבנים מפורסמים, כמו הרב אברהם־דוד לאוואוט, רבה של ניקולייב (בן־דודו, שנקרא גם הוא הרב אברהם־דוד לאוואוט, היה רבה של זפורז'יה־אלכסנדרובסק במשך יותר מ־45 שנה, משנת תרכ"ה ועד תר"ע), והרב מאיר־שלמה ינובסקי – רבה של העיר ניקולייב בשנים תר"ג–תרצ"ג וסבו של הרבי נשיא דורנו.

אמנם לא הצלחתי להשיג ידיעה ברורה על כך, אך ייתכן שהשוחט מזפורז'יה, ר' מאיר־שלמה מלכין, והרב מאיר־שלמה ינובסקי – שהיה מבוגר ממלכין ב־38 שנים, וששניהם נולדו ברומנובקה – נקראו על שם סבא משותף, ובכך הופכים לקרובי משפחה, מה שהופך את משפחת ריבקין מזפורז'יה לקרובת משפחה של הרבי.

במושבה זו נולד וגדל ר' מאיר־שלמה. משפחתו מנתה 18 אחים!

בשנת תרס"א, בהיותו בן 13, הגיע לזפורז'יה – אז 'אלכסנדרובסק' – ללמוד בישיבה שפעלה בעיר. לא הצלחתי לברר באילו שנים בדיוק, אך ברור כי היה זה בין השנים תרס"א־תרס"ט – בהם למד בישיבה בעיירה ליובאוויטש, אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. את שמו אף מצאתי בספר 'ליובאוויטש וחיליה', המונה את שמות תלמידי הישיבה בליובאוויטש.

בשנת תרס"ט, בגיל 19, שוב נמצא ר' מאיר־שלמה בזפורז'יה, וכאן הוא נושא לאישה את מרת צירל טעלושקינה, בתו של רבי משה־יצחק טעלושקין, שהגיע לזפורז'יה מבברויסק שברוסיה הלבנה, ושימש כשוחט בעיר עד לפטירתו בשנת תרח"ץ. לאחר פטירת חותנו, החליפו חתנו ר' מאיר־שלמה ומילא את תפקידו כשוחט, תפקיד אותו לא עזב כל חייו.

משפחת טעלושקין גם היא משפחה מפורסמת. אחד מבניו של ר' משה־יצחק טעלושקין, גיסו של ר' מאיר־שלמה, היה הרב ר' ניסן טעלושקין. ר' ניסן שימש כרב במספר ערים ברחבי רוסיה במשך יותר מעשרים שנה, עד שבשנת תרפ"ד היגר לארצות הברית. הוא הפך לאחד מגדולי וחשובי רבני חב"ד בארצות הברית, שם נפטר בשנת תש"ל. ר' ניסן עמד בקשרים הדוקים עם הרבי הריי"צ, ועם חתנו, הרבי נשיא דורנו.

הרב ניסן טעלושקין עמד בראש כמה ארגונים חב"דיים חשובים ,

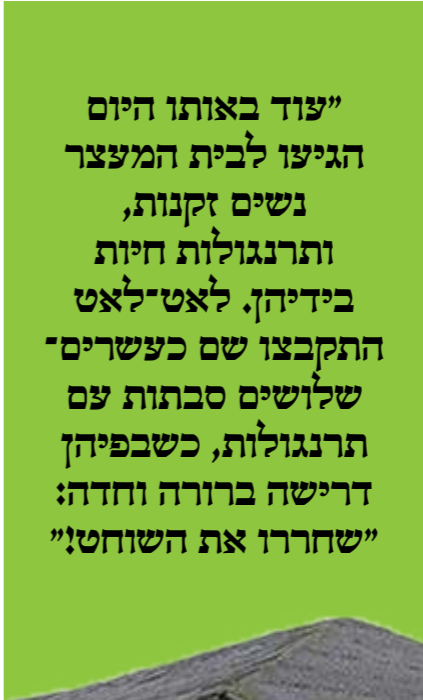
וחיבר ספר הלכתי חשוב בשם 'טהרת מים' בהלכות מקוואות, ספר שעד היום נמכר בחנויות ונחשב לספר יסוד בקרב רבנים העוסקים בהלכות אלה. מעניין מאוד לציין שבהקדמתו לספר, אותו הוציא לאור בארה"ב לאחר מלחמת העולם השנייה, מזכיר הרב טעלושקין את משפחתו בזפורז'יה – את הוריו ואת אחיו. על שני אחיו הוא כותב: "הירא וחרד אחי ר' חיים", "אחי המופלג המתמיד הגדול בתלמידי הגרא"ז מלצר שליט"א ר"מ בסלוצק ... ר' דובער שליט"א".

הוא גם מזכיר את גיסו – 'ואוי לי על גיסי החביב, תלמיד ותיק של ישיבת תר"ת בליובאוויץ, מופלג וו"ח, הר"ר מאיר־שלמה מלכין, שמילא מקום אבי כשר"ב". הוא מזכיר גם את האחות חיה ומשפחתה, "שמכולם אין לי כל ידיעה וכל זכר זה שמונה שנים".

אכן, שני אחים ושתי אחיות היו לו בזפורז'יה – בער, חיים, חיה וצירל – אשת ר' מאיר־שלמה.

הגיס שהיה לאב

כשאני משוחח עם יהודים מבוגרים כאן בעיר, הזוכרים היטב את שנות המשטר הקומוניסטי, רובם ככולם אומרים שלא התקיימו חיים דתיים בעיר בזמן הזה. כן, בערים הגדולות, כמו מוסקבה למשל, עוד ניתן היה במשך שנים רבות להיכנס

לבית הכנסת ולהתפלל, וניתן היה לקנות בשר כשר בחנויות מסוימות. אבל בזפורז'יה?...

פרידא ניקאלאיעוונא (שמה היהודי – פרומאָ ב"ר חנון), אשתו של לאזאר סמיאנאוויטש (אלעזר ב"ר שמעון), זוכרת היטב את סב בעלה. "חיייו לא היו פשוטים", היא מספרת. "בשנת תרח"ץ נפטר בנו, יוסף, בגיל צעיר. אשתו, צירל, לא התאושה ממות בנה האהוב. לאחר פטירת בנה יוסף, היא נפלה למשכב, ובחורף תש"א – נפטרה".

אחות אשתו, אניאָ מויסיעוונאָ (חיה ב"ר משה־יצחק טעלושקין) הייתה רק כבת שנתיים כשמתו עליה אביה ואמה, והיא אומצה על־ידי אחותה צירל וגדלה כבתה, לצד ילדיה. את גיסה, ר' מאיר־שלמה, הייתה מכנה כל ימיה "אבא".

את בנה של אניא, פימאָ טראָטעלאָוויטש, מצאתי בביקורי האחרון בקיץ בארץ־ישראל. הוא מתגורר בעיר נצרת־עילית, והוא כבר בן 77. שמו היהודי הוא חיים, ובשם זה בלבד הוא משתמש כיום. נסעתי מירושלים עד אליו, כדי לשמוע מה ביכולתו לספר על חיי היהודים בזפורז'יה באותן שנים.

חיים זוכר היטב את ר' מאיר־שלמה, "דיאָדיאָ שלייעט" – "דוד שלמה", בפיו. חיים עבד כקבלן בנייה בזפורז'יה, וכיום הוא מתנדב כאורח עבור צה"ל.

הוא מספר שכילד, לא ידע על יהדותו אלא דברים ספורים. הוא ידע היטב ש"דיאדיא שלייעט" הוא שוחט, וידע גם מדוע הוא שוחט. הוא זוכר את ליל הסדר בביתו של "דיאדיא בער" – "דוד בער", הלא הוא ר' דובער טעלושקין, אחיה של אמו, וגיסו של ר' מאיר־שלמה, שגם הוא התגורר בזפורז'יה. "הוא עשה את ליל הסדר לפי כל הכללים, בדיוק כמו שאנחנו עושים היום כאן בארץ־ישראל. ממנו גם למדתי קצת אלף־בית".

חיים התחתן תקופה קצרה אחרי מלחמת העולם השנייה. החופה הייתה ב"דאָם אוטשיליעי", שם הם שכרו מקום. "לא פחדתם לערוך חופה?" שאלתי. "לא!" הם ענו בפשטות. את החופה ערך הדוד בער, וגם כתב את הכתובה.

"למה? כי לא שאלתם"

בשנת תשי"ט נולד לחיים בנו בכורו. צריכים לערוך ברית־מילה. מה עושים? הוא שאל את אמו, ולבסוף נודע לו שיש מוהל בקריבי־רוג (כמאתיים ק"מ מזפורז'יה). הם לא חשבו פעמיים, ארזו מזוודה, לקחו את הילד ונסעו לשם לערוך את הברית.

בניין בית הכנסת בכפר רומנובקה

חיים זוכר היטב את ר' מאיר־שלמה, "דיאָדיאָ שלייעט" – "דוד שלמה", בפיו. חיים עבד כקבלן בנייה בזפורז'יה, וכיום הוא מתנדב כאורח עבור צה"ל.

הוא מספר שכילד, לא ידע על יהדותו אלא דברים ספורים. הוא ידע היטב ש"דיאדיא שלייעט" הוא שוחט, וידע גם מדוע הוא שוחט. הוא זוכר את ליל הסדר בביתו של "דיאדיא בער" – "דוד בער", הלא הוא ר' דובער טעלושקין, אחיה של אמו, וגיסו של ר' מאיר־שלמה, שגם הוא התגורר בזפורז'יה. "הוא עשה את ליל הסדר לפי כל הכללים, בדיוק כמו שאנחנו עושים היום כאן בארץ־ישראל. ממנו גם למדתי קצת אלף־בית".

חיים התחתן תקופה קצרה אחרי מלחמת העולם השנייה. החופה הייתה ב"דאָם אוטשיליעי", שם הם שכרו מקום. "לא פחדתם לערוך חופה?" שאלתי. "לא!" הם ענו בפשטות. את החופה ערך הדוד בער, וגם כתב את הכתובה.

חיים זוכר היטב את ר' מאיר־שלמה, "דיאָדיאָ שלייעט" – "דוד שלמה", בפיו. חיים עבד כקבלן בנייה בזפורז'יה, וכיום הוא מתנדב כאורח עבור צה"ל.

הוא מספר שכילד, לא ידע על יהדותו אלא דברים ספורים. הוא ידע היטב ש"דיאדיא שלייעט" הוא שוחט, וידע גם מדוע הוא שוחט. הוא זוכר את ליל הסדר בביתו של "דיאדיא בער" – "דוד בער", הלא הוא ר' דובער טעלושקין, אחיה של אמו, וגיסו של ר' מאיר־שלמה, שגם הוא התגורר בזפורז'יה. "הוא עשה את ליל הסדר לפי כל הכללים, בדיוק כמו שאנחנו עושים היום כאן בארץ־ישראל. ממנו גם למדתי קצת אלף־בית".

הוא מספר שכילד, לא ידע על יהדותו אלא דברים ספורים. הוא ידע היטב ש"דיאדיא שלייעט" הוא שוחט, וידע גם מדוע הוא שוחט. הוא זוכר את ליל הסדר בביתו של "דיאדיא בער" – "דוד בער", הלא הוא ר' דובער טעלושקין, אחיה של אמו, וגיסו של ר' מאיר־שלמה, שגם הוא התגורר בזפורז'יה. "הוא עשה את ליל הסדר לפי כל הכללים, בדיוק כמו שאנחנו עושים היום כאן בארץ־ישראל. ממנו גם למדתי קצת אלף־בית".

הייתה מנענעת אותו בעגלה, היה הייתה שרה לו – "וועלוועלע, וועלוועלע"... וכך, בגיל 78 שנים, גילה היהודי לראשונה שהוא לא וואלודיה, אלא זאב־וואלף.

"ומי היה המוהל שלך?" התעניינתי, "יש לך מושג?" – "בוודאי!" ענה. "השוחט מאנגולנקה!" כשאמא שלו הייתה הולכת לשוחט, היא הייתה לוקחת אתה את וועלוול־וואלודיה הקטן. פעם היא הראתה לו – "אתה רואה? הוא היה המוהל שלך!" אמרה, כשהיא מצביעה על השוחט ר'

מאיר־שלמה. כך שמעתי מעוד כמה וכמה יהודים מבוגרים כאן בעיר, שנימולו בידיו של הר' מלכין. ולמה, אם כן, לא מל את בן אחיינו? כל הזקנים שפגשתי, ושנימולו על־ידי הר' מלכין, נולדו לפני מלחמת העולם השנייה. בן אחיינו נולד כבר בתשי"ט. למלכין כבר היו אז נכדים, וחתן שעובד בעבודה מסודרת. דבר אחד הוא לסכן את עצמך, ודבר אחר לגמרי לסכן את משפחתך. אילו מלכין היה מל אז, ונתפס, חלילה – לא רק הוא היה סובל, אלא גם כל משפחתו. אני מניח שפחד זה הרתיע גם אותו.

המעיל החסידי של ר' מאיר־שלמה

ברשותו של חיים מצויה מגילת אסתר שהייתה שייכת לדודו ר' מאיר־שלמה. במגילה זו, בה נאמר "ומדכי לא יכרע ולא ישתחוה", קראו יהודי זפורז'יה בפורים תחת עינו הבולשת של המשטר הקומוניסטי.

חב"דניק מפסיק להתחייב למים

ועובר לאוסמוזה

ברז המים המתקדם בעולם

בלחיצת כפתור הילד שותה יותר מים וכל המשפחה נהנים

מבצע מיוחד
160 ₪
10 X תשלומים

מוסיף סידן למים | הובלה והתקנה 250 ש"ח | ברז לשימוש בשבת

חייגו עכשיו החלפת סננים לכל המערכות הקיימות
052-8434751

הסבא ר' מאיר שלמה והנכד איליא

"כילדה, לא ידע על יהדותו אלא דברים ספורים. הוא ידע היטב ש"דיאדיא שלימיצע" הוא שוחט, וידע גם מדוע הוא שוחט. הוא זוכר את ליל הסדר בביתו של "דוד בער", הלא הוא ר' דובער טעלושקין"

בלי תחליף

ומה היה סדר היום של יהודי חסידי מבוגר בזפרוז'יה בשנים ההן? איליא סמיאנאוויטש: "הוא היה קם מוקדם ומתפלל, כמו שכבר סיפרנו. לאחר מכן הוא היה הולך לעבודה בשוק כשוחט. הוא לא עזב עבודה זו עד סוף ימיו. הרי מחליף לא היה לו... בצהריים, בערך בשעה שתיים, הוא היה חוזר הביתה ואוכל ארוחת צהריים. את האוכל הייתה מבשלת לו אמה, בתו. הוא לא אכל מהכלים שלנו, מטעמי כשרות. הייתה לו מערכת כלים נפרדת, וכולנו ידענו שזה של סבא, ואסור לגעת בזה. הוא היה קורא עיתונים ומתעניין בפוליטיקה המקומית. היה עוזר לנו בשיעורי הבית, ובשקט-בשקט היה מקשיב לקול ישראל..."

טרם פטירתו, בגיל 88, נפל ר' מאיר-שלמה למשכב. כאשר היה חלש מאוד, והבין שמחולי זה כבר לא יקום, ביקש שיביאו לפניו חייט. "חייט? לשם מה חייט?" אני שואל, ומיד מבין בעצמי - "הוא רצה תכריכים!..."

אכן, מאשרים נכדיו. בימיו האחרונים הביאו לפניו חייט יהודי, ור' מאיר-שלמה הסביר לו בפרטי פרטים כיצד להכין תכריכים בהתאם למסורת היהודית. הוא חי כל ימיו כיהודי חסידי, ורצה גם ללכת בדרכו האחרונה כיהודי חסידי. קברו עומד בזפרוז'יה, בבית הקברות פיערוואיא מאיסקאיה, ועשיתי לי הרגל: בכל פעם שאני נמצא שם, לרגל לוויה יהודית, אני עוצר לכמה רגעים בקברו של הרה"ח הרה"ת ר' מאיר-שלמה ש"ב מלכין זצ"ל, ו אומר כמה פרקי תהלים לעילוי נשמתו.

הוא הרוויח את זה ביושר. כשר פארדינטו.

נכדו של ר' מאיר-שלמה, לאזאר, מספר שהוא זוכר היטב כיצד היה הסבא מתפלל בבוקר בבית. "בבוקר הייתי מתעורר לקול תפילתו", מספר אחי, איליא. "הייתי מתעורר ורואה אותו כבר עטוף בטלית ועטור בתפילין, בשעת בוקר מוקדמת." "הוא היה אדם אינטליגנטי ומשכיל מאוד", מוסיפה אשתו של לאזאר, פרידא. "על-אף שקיבל חינוך תורני בלבד, הוא ידע את השפות הרוסית והאוקראינית על בוריין. הוא הכיר ספרות רוסית והיה מעורה מאוד בחיי היום-יום של נכדיו". הנכדים לאזאר ואיליא מספרים שהסבא גם ידע מתמטיקה היטב, והיה עוזר להם בשיעורי הבית במתמטיקה.

התבוננתי בתמונה שהם הגישו לי. אילו איש לא היה מספר לי אחרת, הייתי מנחש שתמונה זו צולמה באחד הימים המשולגים בניו-יורק: תמונה של סבא חסידי היוצא לשחק עם נכדו בשלג, בשכונה היהודית-חסידי מובהקת. אבל תמונה זו צולמה בזפרוז'יה, בשנות השישים.

אני מעיר לנכדים שיש פרט מעניין בתמונה: כידוע, בגדי גברים נסגרים צד שמאל על ימין. כך מיוצרים חולצות גברים, ז'קטים, מעילים וכדומה. אך מנהג חסידי מובהק הוא לרכוש את כפתורי המעיל או הז'קט דווקא כשצד ימין הוא על צד שמאל, ולא להפך. מעילים חסידיים לא נתפרו ולא נמכרו בתנויות בזפרוז'יה, לא היום, ובוודאי לא אז. אבל המעיל של ר' מאיר-שלמה, כפי שאנחנו רואים בתמונה - רכוס כשצד ימין על צד שמאל. פירוש הדבר שהוא היה ירא-שמים וחסידי כל-כך, עד שהלך במיוחד לחייט, או אולי עשה זאת בעצמו, ודאג שהמעיל יירכס צד ימין על צד שמאל. הנכדים הסתכלו בתמונה בעניין רב, ואמרו שמעולם לא שמו לב לפרט הזה. "הוא לא סיפר? לא הסביר?" שאלתי. הם שתקו, ונשותיהם חייכו. "אתה צריך להבין", אמרו לי. "באותן שנים המילה 'למה' הוסרה מהמילון העברית-רוסי. לא שאלו. לא הסבירו. פחדו."

לפעמים התשובה הייתה חיוך

אני חושב לעצמי: אני בעצמי אבא. אבא יהודי, אבא דתי. כל אבא רוצה שילדיו ילכו בדרכו. הוא מנסה להסביר להם, לספר להם, לחנך אותם, להעביר להם את הידע שלו, את הניסיון שלו ואת האמונות שלו, על-מנת שהם ילכו בדרך בה הוא עצמו מאמין. על אחת כמה וכמה אבא חסידי, ש ל מ ד ב י ש י ב ה

בליבואוויטש. לנו, האנשים שגדלו בארצות החופש, קשה להבין איך זה אפשרי. איך סבא יכול לכבוש את רצונו הטבעי

על שאלות לענות באותן שנים, היה עונה - בחינך!...

החדשות המרעננות של הקיץ!

פיוז טי - התה הקר המוביל בישראל עכשיו בכשרות הרב לנדא שליט"א!

תכירו את פיוז טי - התה הקר הבינלאומי של חברת קוקה-קולה, שמעניק לכם חוויה של רעננות נפלאה בכל לגימה.

פיוז טי - רעננות למהדרין

בשורת הרעננות והטעם הנפלא של פיוז טי מגיעה לראשונה אל כל צרכני המהדרין בישראל. פיוז טי מעתה עם כשרות הרב לנדא שליט"א, המאפשרת להמוני צרכנים נוספים ליהנות מהתה הקר המוביל בישראל.

התה הקר פוגש את פיוז טי

בשנת 2012, הושק פיוז טי בו זמנית ב-14 מדינות ברחבי העולם לאחר שהחליף את שמו שהיה קודם לכן נסטי. הצרכנים, שזיהו את הטעם המוכר בשמו החדש, הצביעו בכוסות שהלכו והתמלאו במשקה פיוז טי במגוון טעמים נפלאים...

פיוז טי - מותג התה הקר המוביל של משפחת קוקה-קולה, הוניק את חוות התה הקר למקום חדש לגמרי, ושידרג את הרעננות של התה הקר עם מיווג מושלם של תה וטעמי פירות נפלאים היוצרים ביחד שילוב מושלם מאין כמוהו. ההצלחה המסחררת של השקת פיוז טי הפכה אותו לאחד המותגים הבודדים שזכו להיות מותגי על תוך פרק הזמן הקצר ביותר.

פיוז טי מכיל תמציות תה טבעיות עשירות

ההרכב הייחודי של פיוז טי, בשילוב עם מגוון טעמי פירות נפלאים, הופכים אותו לתה הקר הבינלאומי המוביל בישראל.

ומה קורה בישראל?

מאז הושק לראשונה בישראל, פיוז טי כבש את מעמדו כתה הקר האהוב והנמכר ביותר בישראל. מאות אלפי צרכנים בישראל נהנים מהרעננות והטעם הנפלא של פיוז טי, שתופס כיום את הנתח הגדול ביותר בשוק התה הקר הישראלי.

קבלת כשרות הרב לנדא שליט"א, מאפשרת לקהל נוספים ליהנות מהרעננות של פיוז טי ולהינות מהמשקה האהוב במגוון טעמים.

כל הדרכים ליהנות מרעננות בטעם נפלא

את פיוז טי בכשרות הרב לנדא שליט"א ניתן להשיג ברשתות השיווק ובנקודות המכירה במגוון טעמים מרעננים: אפרסק, דיאט אפרסק, מנגו אננס, אקוטי, ענבים ועכשיו חדש - פירות יער.

פיוז טי משווק בבקבוקי 330 מ"ל, 0.5 ליטר, 1.5 ליטר, ובמארזי רביעיות ושישיות של בקבוקי 1.5 לצרכיה משפחתית חסכונית.